

PLAN RAZVOJA GRADA OMIŠA

Izvještaj s participativnih radionica

SADRŽAJ

UVOD	1
Fokus grupa 1 – Razvoj društva	2
Fokus grupa 2. – Održivost gospodarstva	10
Fokus grupa 3. – Održivost okoliša	13

UVOD

U okviru pripreme i izrade Plana razvoja Grada Omiša provedene su participativne aktivnosti koje su uključile oko 65 osoba iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Participativne aktivnosti uključile su provedbu šest fokus grupa koje su se održale 21. listopada 2022. g. u prostorijama Ilirskog sjemeništa u Omišu. Organizator fokus grupa bio je Grad Omiš kao nositelj izrade Plana razvoja Grada Omiša do 2030. g.

Provedene fokus grupe bile su:

- FOKUS GRUPA 1 – Razvoj društva
 - o FG 1.1. – Razvoj obrazovanja
 - o FG 1.2. – Razvoj kulture
 - o FG 1.3. – Razvoj zdravstva, socijalne skrbi i sporta
- FOKUS GRUPA 2 – Razvoj gospodarstva
- FOKUS GRUPA 3 – Održivost prostora

Rezultati fokus grupa pratili su metodologiju izrade planova razvoja te su iznjedrile glavne prednosti, izazove i potencijale koji će se integrirati u segmente analize stanja. Rezultat će se koristiti i za preciznu prilagodbu i usmjeravanje budućeg razvoja Grada Omiša, a što će biti usmjereno izradom strateškog okvira i kroz utvrđivanje pokazatelja provedbe.

Rezultati fokus grupa sistematizirani su te predstavljani kao razmatranja, prijedlozi i zaključci svih sudionika fokus grupe. Rezultati će biti dodatno evaluirani kroz proces izrade strateškog okvira i proces javnog savjetovanja.

FOKUS GRUPA 1 – RAZVOJ DRUŠTVA

Mjesto i vrijeme održavanja: Grad Omiš, 21.10.2022., 08:00 – 09:30

FG 1.1. RAZVOJ OBRAZOVANJA

Prednosti

- Grad Omiš prijavio je dokumentaciju za centralni vrtić na NPOO, kao i vrtić u Srijanima za koji su odobrena sredstva
- Od strane dionika, istaknuta je dobra suradnja institucija i susretljivost Grada u odgovananju na tekuće probleme i potrebe
- U OŠ Omiš organizirano je izvođenje brojnih aktivnosti, ostvaruje se suradnja između nastavnika i učenika, potiče se dijalog i kolegijalnost

Izazovi

- U području predškolskog odgoja kao najveća potreba izdvaja se izgradnja centralne zgrade vrtića; vrtić trenutno djeluje disperzirano (jedanaest dislociranih objekata u gradu Omišu) i objekti u kojima se nalaze odgojne grupe nisu prilagođeni vrtićkim standardima i potrebama programa - izgradnja novog objekta stoga bi osigurala prijeko potrebne prostore za djecu, osoblje, primanje roditelja, a nova kuhinja omogućila bi distribuciju hrane u sve područne objekte na tom prostoru
- Potreba za vrtićkim objektom postoji i u priobalnim naseljima, južno od grada (prostor Mimica, Piska i dr.), a jedan od temeljnih izazova u rješavanju problematike predstavljaju imovinsko-pravni odnosi
- Vezano uz stručno osoblje, postoji problem pronalaska odgojitelja, a priučenim asistentima u odgojnim programima nerijetko nedostaje potrebnih znanja i iskustava u radu s potrebitom djecom
- Osnovna škola u Omišu djeluje unutar dvije zgrade, što otežava izvođenje nastave i rad stručnih službi, s obzirom da je objekt naknadnim intervencijama prilagođen za obrazovanje (prostor nekadašnjeg odmarališta) – nije u potpunosti prilagođen za izvođenje nastave, a učionice ne zadovoljavaju u potpunosti pedagoškom standardu
- S obzirom da škola djeluje u dvije smjene i da istu pohađa velik broj učenika putnika, nastava je organizirana u dvije smjene, od kojih B smjenu čine putnici (približno 40 % učenika), problem pojačanog interesa za ne-putničku smjenu
- Osnovne škole generalno bilježe pad broja učenika, promjene su izraženije u zaobalju u odnosu na školu u samom naselju Omiš gdje se bilježi stagnacija, iznimka su pojedina područja sa zabilježenim rastom broja učenika (pr. PŠ Kučiće)
- Potreba postoji za provođenjem produženog boravka, odnosno cjelodnevne nastave koja se ne izvodi niti u jednoj školi na području Grada Omiša
- Problem za školske ustanove predstavlja pronalazak nastavnika iz predmetne nastave, osobito iz predmeta koji su deficitarni (STEM)
- Velik broj školskih zgrada je neprilagođen djeci s invaliditetom i djeci s poteškoćama u razvoju (primjer područnih škola OŠ Čišla), što pred osoblje škole stavlja izazov u pogledu

organizacije nastave i rada, transporta djece i osiguravanja potrebne infrastrukture i sadržaja

- Istaknuta je problematika pedagoškog standarda, prema kojem su zahtjevi u odgojno-obrazovnom sustavu sve veći, a ista ne prate ulaganja u modernizaciju i prilagodbu obrazovanja
- Osnovna glazbena škola "Lovro pl. Matačić" Omiš nema vlastiti objekt za rad ustanove, već djeluje kao "podstanar" u prostoru unutar kojeg se nalazi, nastava se izvodi u otežanim uvjetima zbog nedovoljnog broja učionica, ali i prostorija za rad osoblja – upitan je nastavak rada škole u tim prostorima te postoji potreba za pronalaskom odgovarajućeg rješenja
- Srednja škola u dugotrajnom procesu čekanja izgradnje novog objekta – postupak započeo prije gotovo dvadeset godina, u međuvremenu je Grad osigurao prostor te su ishođene potrebne dozvole, međutim projekt još uvijek nije započet – zbog navedenog se ulaganja u postojeću školu i njezino opremanje odvijaju parcijalno i nesustavno, čime se ne zadovoljavaju suvremene potrebe održavanja nastave
- Postojeći uvjeti ne zadovoljavaju potrebe izvođenja nastave, prostorni kapaciteti su nedovoljni za rad u dvije smjene, zbog navedenog je nemoguća i organizacija dodatnih aktivnosti za učenike
- U sklopu srednje škole se ne nalazi nit školska sportska dvorana, a hangar u kojem se održavala praksa učenicima, koji je predstavljen kao privremeno rješenje, u neodržavanom je stanju – pronađeni su novi prostori za održavanje školske prakse, međutim postoji problem s transportom učenika
- Lokalne potrebe u obrazovanju nedovoljno su prepoznate od strane nadležnih – primjer predstavlja odbijanje i potom preprojektiranje projekta srednje škole zbog neodobravanja izgradnje sportske dvorane srednje škole, koja je utvrđena kao "nadstandard", iako ne postoje adekvatni uvjeti za održavanje sportskih aktivnosti; isti će se i problem intertnosti županije kao osnivača obrazovnih ustanova u pogleda ulaganja u školstvo

Potencijali

- Realizacijom vrtića u Srijanima omogućit će se rad dvije vrtićke skupine, odgovorit će se na velik izazov u daljnjem razvoju Gornjih Poljica i ostvariti glavni preduvjeti za ostanak mladih obitelji u tom predjelu, s obzirom na trenutno stanje (nepostojanje vrtićkog objekta na potezu od Biska do Blata na Cetini)
- U sklopu vrtića u Srijanima nalazila bi se i kuhinja, čime bi se osigurala opskrba vrtića, ali i škole s hranom
- U tekućoj godini, u tijeku je reorganizacija vrtićkih programa kako bi se osigurali programi koji zadovoljavaju potrebe djece i roditelja te ukinuli oni programi za koje ne postoji interes
- Izgradnjom objekta Srednje škole "Jure Kaštelan" osigurat će se i adekvatni prostori za rad Osnovne škole "Josip Pupačić" i time riješiti problem nedovoljnih prostornih kapaciteta
- Na području Grada Omiša (Nova Sela), predviđena je izgradnja Nacionalnog centra izvrsnosti kao sustavne podrške potencijalno darovitoj i visokomotiviranoj djeci i mladima

FG 1.2. RAZVOJ KULTURE

Prednosti

- Događanja koja organizira Festival dalmatinskih klapa dobro su posjećena
- Gradski Muzej Omiš ostvaruje dobru suradnju s obrazovnim institucijama kroz organizaciju zajedničkih edukativnih aktivnosti; ističe se da je potrebno raditi na vidljivosti muzeja u marketinškom smislu; predlaže se izrada zajedničke platforme za informiranje o događanjima u kulturi s ciljem razvoja publike (i kako bi se spriječila preklapanja događanja)
- Centar za kulturu djeluje u nekoliko umjetničkih grana (kazališta Harlekin i Mali princ, galerija AZ, klapa Mirabela, baletna sekcija, biblioteka AZ, Omiško kulturno ljeto, Gradska glazba Omiš) - uspostavljen je u potpunosti novi ansambl u prošloj godini, nadopunjen „mladim snagama“
- Centar za kulturu bavi se oživljavanjem okolnih mjesta kulturnim sadržajima (prijava na natječaj Splitsko-dalmatinske županije)

Izazovi

- U radu Gradskog Muzeja Omiš nedostaje prostor za depoe
- Gradska knjižnica Omiš provodi brojne programe s ciljem promoviranja kulture čitanja, no prema standardima, prostor sadašnje knjižnice tri puta je premalen; potrebno je

- premjestiti knjižnicu u adekvatni prostor zbog knjižničnog fonda, ali i mogućnosti organiziranja programa i njihova širenja
- KUD Mosor kao problem naglašava volontiranje voditelja (što je slučaj i kod ostalih udruga u kulturi)
 - Centar za kulturu suočava se s problemima skupe opreme i instrumenata, unatoč čemu su obnovili instrumentarij (sredstva Ministarstva kulture i medija RH) s brojim programima koji se odvijaju tijekom cijele godine
 - Planovi za obnovu Ilirskog sjemeništa u kojem djeluje Centar za kulturu; problem imovinsko-pravnih odnosa (s obzirom na status zaštićene baštine i značaj zgrade, dionici smatraju da bi se za obnovu mogla povući sredstva iz fondova, kojima bi se riješili problemi nedostatka prostora za Centar za kulturu, a dijelovi bi se mogli ustupiti i Glazbenoj školi što bi bio odličan poticaj za daljnju suradnju)
 - Financijski kapaciteti Grada Omiša predviđeni za kulturu nisu dostatni za radikalne i/ili kapitalne investicije; veliki strateški problem su prostori za dionike u kulturi koji su neadekvatni te otežavaju razvoj i širenje programa (smještanjem knjižnice u novu zgradu javne uprave, riješit će se problem manjka prostora za tu instituciju)
 - Nedostaje koncerta dvorana komornog tipa za rad kazališta i ostale glazbeno-scenske djelatnosti
 - Problem decentralizacije kulturnih sadržaja povezan je s geografskim obilježjima grada Omiša i izoliranosti stanovnika okolnih mjesta; velika se sredstva izdvajaju za prijevoz; unatoč tome, smatra se da je kulturni program grada Omiša bogat i prilagođen potrebama lokalne zajednice – problem je što se programi odvijaju „pod zvijezdama“
 - Potreba za očuvanjem nematerijalne baštine poljičice (suradnja Centra za kulturu i Osnovne škole Gornja Poljica)
 - Ističe se potreba za osvjetljavanjem skulptura Via Artistice (likovne kolonije Mimice) kako bi se produljilo vrijeme posjećivanja i nadogradilo jedinstveno iskustvo obilaska skulptura koje bi omogućilo nadovezivanje ostalih (kulturnih) sadržaja
 - Potreba za renoviranjem prostora u kojem djeluje Festival dalmatinskih klapa Omiš
 - Veliki je potencijal kulturnog sektora, a glavni nedostatak za daljnji razvoj su financije potrebne za razvoj infrastrukture
 - Potreba za poticanje razvijanja kulturnih događanja izvan turističke sezone (kako bi se „rasteretilo srce sezone“)
 - Izazov je potaknuti na posjećivanje one građane koji inače ne bi posjećivali kulturne sadržaje (rad na edukaciji i vidljivosti kao rješenje)
 - Vezano uz razvoj Muzeja omiških gusara koji se predlaže prošlom strategijom razvoja grada kao interpretacijskog centra, ističe se problem nedostatka podataka i arhivske građe koji bi „podupirali“ priču; potreban je ozbiljan istraživački rad povjesničara umjetnosti, kustosa, arheologa i povezanih stručnjaka, a kao projekt predlaže se angažiranje stručnjaka za istraživanje građe vezane uz razvoj grada Omiša u venecijanskih arhivima, postoji veliki obujam građe, koju dosada nitko nije istraživao (povezani su materijali vezani uz Omiš, Split, Trogir, Zadar, koje je potrebno izdvojiti na razini Omiša); baza za interpretaciju baštine (radi se o prvom koraku koji se mora nadoknaditi kako bi se stvorila kvalitetna kulturno-povijesna priča)

Potencijali

- KUD Mosor kao potencijal ističe povećanje broja članova, s naglaskom na djecu i mlade; također sudjeluje u različitim relevantnim manifestacijama
- Veliki potencijal vidi se u poticanju rada likovne kolonije Mimice (ističe se i dobra posjećenost parka skulptura – Via artistica, ne samo zbog umjetničkih, nego i krajobraznih vrijednosti)
- Smještanjem knjižnice u novu zgradu javne uprave, riješit će se problem manjka prostora za tu instituciju
- Veliki se potencijal vidi u manifestaciji „Međunarodni festival komorne glazbe Osinato“ (sudjeluje 20-ak najboljih svjetskih umjetnika) koja je značajna ne samo na lokalnoj, već i nacionalnoj razini (potencijal je povezivanje s Muzičkom akademijom iz Zagreba te Glazbenom akademijom u Splitu; povezivanje i s programima Glazbene škole u Omišu – „korijenje festivala“, snažnija pozicija samog festivala u Omišu)
- Osnivanje kulturnog vijeća vidi se kao potencijal za daljnji razvoj kulturnog sektora
- Predlaže se izgradnja multimedijalne dvorane za različite kulturne sadržaje kako bi se zadovoljili kapaciteti grada (problem pronalaska lokacije, odnosno slobodnog zemljišta)
- Potrebno je raditi na osvještavanju kulturno-povijesnih vrijednosti i stvaranju dodatnih vrijednosti kulturne baštine te razvijati sustav umrežavanja dionika kako bi se poticala suradnja između dionika u kulturi (zajedničko stvaranje vizije o daljnjem razvoju kulture)
- Potrebno je raditi na izazovu ovisnosti kulture i turizma te poticati razvoj kulturnih sadržaja tijekom cijele godine, paralelno s razvojem cjelogodišnjeg turizma; osim interpretacijskog centra gusara, spominju se već planirani projekti interpretacijskog centra Poljica i klapske pjesme kako bi se popuno postojeći sadržaj

FG.1.3. Razvoj zdravstva, socijalne skrbi i sporta

Prednosti

- Zahvaljujući suradnji s Caritasom, na području Grada će biti otvoreno blagovalište s pučkom kuhinjom
- Dio udruga je organiziran unutar platformi unutar kojih surađuju s partnerima na određenim projektima

Izazovi

- Problem za naselja u priobalnom potezu Stanići-Pisak dugom desetak kilometara predstavlja nepostojanje infrastrukture za djecu (dječja igrališta, parkovi), također nedostaje mogućnost pohađanja određenih aktivnosti, što iziskuje stalnu potrebu za prijevozom djece u grad Omiš; s druge strane, prometna povezanost
- im prijevozom je neadekvatna (potrebno je povećati broj autobusnih linija), što osim djeci s roditeljima problem predstavlja i starijim osobama koje su primorane koristiti javni prijevoz, a u ljetnim mjesecima i turistima
- Potrebno je oformiti turističku ordinaciju u ljetnim mjesecima zbog povećanog pritiska na ordinacije opće medicine, uspostavom takve ambulante, znatno bi se rasteretilo obiteljske liječnike koji su osim većeg broja pacijenata, opterećeni i dodatnom administracijom
- Premda se objekti i infrastruktura u gradu postepeno prilagođavaju osobama s invaliditetom, problem predstavlja nedostatak mogućnosti bavljenja sportom i sportskim aktivnostima za osobe s invaliditetom, u tom su segmentu dionici istaknuli potrebu za natkrivenim bazenom koji bi koristili svi građani, ali bi bio osobito prilagođen OSI
- Djeca s teškoćama u razvoju također nemaju dovoljno sadržaja, osobito u udaljenijim, ruralnim područjima Omiša, a velik problem je i s mladim osobama koje završavaju svoje školovanje te napuštaju sustave u kojima su uključeni u društvenu i ostalu interakciju, dolazi do pojave socijalne isključenosti
- U segmentu socijalne skrbi, nedostaju gotovo sve vrste socijalnih usluga, kao i podrška korisničkim skupinama – primjerice, na području zaleđa živi velik broj starijih i nemoćnih osoba, nedostaje usluga pomoći u kući na razini ustanove koja bi istu mogla pružati i osigurati pomoć, istaknut primjer projekta "Zaželi" koji omogućuje kvalitetniju skrb o starijima, ali zbog kratkoročne naravi projekta njegov je učinak parcijalan, potreban dugoročni oblik usluge koji će se pružati
- Istaknut je i nedostatak: usluga za svu djecu (u pogledu "finitivnih aktivnosti"), podrške obiteljima koje imaju bolesnog člana, ali i podrška obiteljima kao takvima; nedostatak palijativne skrbi, podrške braniteljima
- Postoji potreba za snažnijom deinstitucionalizacijom i osnaživanjem udruga u polju socijalne skrbi, institucionalni kapaciteti su minimalni te postoje samo na privatnoj razini, dok CZSS nema mogućnosti širiti svoje usluge i razvijati svu potrebnu lepezu
- Usluge Centra uglavnom pokrivaju novčana davanja, nema nekakvih finitivnih usluga koje su potrebne korisnicima – s druge strane, brojke pokazuju sve veći broj korisnika usluga, porast nasilja u društvu od svih razina (adolescencija nadalje), upućuju na porast siromaštva starijeg stanovništva, kao i obitelji koje imaju člana s određenim razvojnim teškoćama – time jača osjećaj nesigurnosti ugroženih osoba

- Veliki problem na području Grada Omiša – apsolutni izostanak podrške za osobe s teškoćama s mentalnim zdravljem, ne postoji niti jedna usluga za takve osobe (kategorija korisnika koja je u potpunosti zanemarena/nevidljiva)
- Za organizaciju udruga civilnog sektora u polju socijalne skrbi, ali i svim drugim poljima – velik problem predstavljaju nedostatni prostorni kapaciteti
- U području zdravstva, iskazan je problem nedostatka pedijatar, defektologa, logopeda, ali i psihologa (psihijatar) – mentalno zdravlje prepoznato je kao značajan problem kojim se ne pridaje dovoljno pažnje
- Nedovoljno sadržaja za mlade na području Grada koji bi ih okupirali – raspodjela sadržaja također nije odgovarajuća jer se većina atraktivnih događanja i manifestacija odvija u ljetnim mjesecima
- Problem je i u pasivnosti društva, nedovoljnom angažmanu u svim segmentima pa i u socijalnom, "neosjetljivosti" kao problemu i u obiteljskim odnosima prema kojemu se sve usmjerava na volonterski rad – pasivnost mladih u brizi o starijima je posljedica i sve većeg iseljavanja mladih
- Problem stambenog pitanja – nemogućnost širenja grada kao prepreka u formiranju POS stanova u samom gradu, mogućnost izgradnje takvih objekata u okolici
- Premda se godinama govori o inicijativi izgradnje staračkog doma, do sad nisu učinjeni značajni iskoraci po tom pitanju
- Razina usluge se znatno razlikuje na području Grada i u zaleđu

Potencijali

- Udruga Agape fotodokumentirala je pristupe i druge elemente infrastrukture kako bi se identificirale potrebe OSI zajednice, prepoznata je potreba za unaprjeđenjem standarda pristupne infrastrukture i većim intervencijama u prostoru, a koje nužno ne zahtijevaju velika financijska sredstva (pr. montažna infrastruktura koja je fleksibilnija za OSI)
- Za razvoj igrališta i vježbališta na području Stanići-Pisak prepoznata je mogućnost uređenja prostora oko mjesnog odbora u Pisku, ali i područja obližnjih plaža
- Usluga pomoćnika u nastavi, suradnja i partnerstvo na području Grada Omiša je kvalitetna – napravljeni su određeni iskoraci u posljednjih nekoliko godina; problem još uvijek predstavljaju usluge za osobe odrasle dobi – grad ne nudi još previše usluga niti mogućnosti, postoji potreba za deinstitucionalizacijom i osnaživanjem civilnog sektora koji bi mogli ponuditi sadržaje i usluge potrebne određenim skupinama
- Mobilni timovi su prepoznati kao "premosnica na relaciji ustanova/udruga-korisnik" i kao solucija rješavanja stacionarnih problema, čime bi se povećala dostupnost usluga na prostoru Grada, a osobito zaleđa
- Od strane dionika istaknut je problem nedovoljne koordinacije ustanova, odnosno sadržaja i usluga, institucionalnog djelovanja i umrežavanja, te su predložene određene metode putem kojih je moguće osigurati vidljivost informacija, usluga i pomoći koje ustanove i udruge pružaju, primjerice manifestacijama, tribinama i dolascima u manje sredine, na taj način razgoljavajući postojeće probleme
- Postoji velik broj udruga, ali nisu dovoljno vidljive ("kapacitet koji nije dovoljno iskorišten"), potrebno je usmjeravati udruge da oslušuju potrebe svojih korisnika i na taj način razvijaju projekte te ih povezati da razvijaju više povezanih usluga - predlaže se

organizacija zajedničkih "okruglih stolova" udruga na kojima bi predstavnici mogli istaknuti svoje probleme i potrebe te zajednički djelovati

- Potrebno je poticati edukacije ne samo pojedinaca, obitelji, već i cijele zajednice, primjerice kroz predavanja zdravstvenih djelatnika u školama i vrtićima – dio organizacija, odnosno udruga provodi takve edukacije u suradnji sa liječnicima ("edukacije kao početna točka u rješavanju svih problema")
- Iskazana je potreba za dnevnom boravkom za starije osobe u koji bi mogla dolaziti i starija populacija iz zaleđa koja pretežito živi u udaljenijim područjima te u samačkim kućanstvima, dionici su također naveli i mogućnost da takav dom predstavlja "Dom za starije i mlade", odnosno na taj bi se način potaknula društvena integracija i povećala socijalna uključenost, kroz brigu mladih o starijima te zajedničke aktivnosti – potreba za zajedničkim prostorom „urbanim centrom" (centar za društveni razvoj Grada Omiša) koji bi služio za povezivanje različitih sadržaja, udruga te bi bili dostupni termini za sve, infrastrukturu prilagođenu potrebama svih korisnika
- Potrebno je unaprijediti infrastrukturu za osobe s invaliditetom na plažama, postoje uređeni dijelovi, ali postoji potreba za postavljanjem liftova, prilagođavanjem dijelova plaže, WC-a, rampi, također, iskazuje se potreba za osiguravanjem većeg senzibiliteta za osobe s invaliditetom i njihove probleme koji se nerijetko zanemaruju (prepuštenost sebi samima), a infrastruktura se nemarno održava i uništava zbog devijantnog ponašanja

FOKUS GRUPA 2. – ODRŽIVOST GOSPODARSTVA

Mjesto i vrijeme održavanja: Grad Omiš, 21.10.2022., 10:00 – 11:30

Prednosti

- Grad je postao dio dvije platforme na koje se poduzetništvo može osloniti – učlanjenjem u LAG i u urbanu aglomeraciju, kao platformi u pogledu razvoja poduzetničkih usluga i infrastrukture te participacije u europskim fondovima za razvojnost
- Prilikom planiranja razvoja turizma sve se veći naglasak stavlja na disperziju posjetitelja izvan glavnih tokova, zbog čega se razvijaju projekti tematiziranja, sadržaja u pred- i post-sezoni usmjerenih na aktivni turizam (kanjon Cetine) itd.
- Postoji značajan interes za mjerama samozapošljavanja pri HZZO-u te se ističe potreba za usmjeravanjem mladih osoba prema istima

Izazovi

- U pogledu industrijskih zona Kostanje i Gata koje su proglašene strateškim zonama 2014. g., u procesu je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i izvlaštenja što je preduvjet za njihovu aktivaciju i daljnji razvoj, međutim procedura je dugotrajna i nije poznato kada bi se ti procesi mogli konačno razriješiti
- Pitanje isplativosti realizacije samih zona, odnosno pogodnosti njihovih lokacija za razvoj poduzetništva te mogućnosti donošenja ulaganja u prostor, s obzirom na ograničenja vezana uz eko-zaštitu, kao i konkurenciju u postojećim zonama u okruženju – realnija realizacije zone Gata II, za koju je predviđena mogućnost komunalnog i ostalih oblika opremanja
- Ograničenja Grada Omiša – velika prostornost što zahtjeva ulaganja različitih oblika, kanjon Cetine koji ima svoja ekološka ograničenja u vidovima proizvodnje
- Velikih mogućnosti da JLS pripomogne u smanjenju cijena investicija je vrlo limitirana - u pogledu prihoda od pristojbi iz turizma, isti nisu dostatni kako bi se stvorile značajne potpore/poticaji u investiranju
- Postoji potreba za širenjem dijapazona poduzetništva na ovom prostoru s obzirom da je gospodarstvo u gradu gotovo isključivo usmjereno na uslužan sektor, s velikim brojem malih poduzetnika (obrta i OPG-ova), a da pritom izostaju kapitalna ulaganja i prihodi za širu zajednicu
- Problem predstavljaju i neujednačeni kriteriji i nepostojanje pogodnosti za one poslodavce čije je poslovanje usmjereno ka održivosti (jednaka porezna politika za sve) – potrebno je napraviti iskorake prema pružanju pogodnosti onim poslodavcima koji ulažu u dobrobit lokalne zajednice
- Iskazuje se potreba za ubrzavanjem postupaka u procesu izdavanja dozvola i izmjena prostorno-planske dokumentacije za subjekte u poslovanju
- Problematika neujednačenog razvoja infrastrukture i turizma – jednaki infrastrukturni uvjeti kao prije 30-ak godina, uz izniman rast sektora turizma i turističkih kapaciteta, postoji potreba za usmjeravanjem razvoja prema održivim, odgovornim i otpornim oblicima turizma
- Veliki nesrazmjer u broju turističkih postelja u hotelima i privatnom smještaju; postavlja se pitanje kvalitete takvog turističkog razvoja
- Poljoprivredna gospodarstva na području Grada iznimno su usitnjena što otežava razvoj konkurentnih poljoprivrednih gospodarstva, a čemu su razlog i postojeći neuređeni imovinsko-pravni odnosi

- Na području Grada Omiša djeluje velik broj OPG-ova, međutim slabo su integrirani u ruralni turizam te nema autentične ponude, primjerice u zaleđu nema kušaonice – ruralni se turizam vrlo često svodi na vile s bazenom, što odražava i popularnost mjere razvoja dopunskih djelatnosti na OPG-ovima koju provodi lokalni LAG
- Istaknuta je potreba promišljanja o kulturnoj strategiji, osobito povezivanja kulture s turizmom, s obzirom da su kapaciteti kulturnih ustanova, osobito muzeja mali, a na području grada ne nalazi se niti jedan interpretacijski centar – nedostatak sadržaja za posjetitelje u danima kada je loše vrijeme
- Omiš predstavlja središte za jednodnevne posjete iz okolnih mjesta (zbog aktivnog odmora, gradskog središta) – velika koncentracija posjetitelja na malenom prostoru
- U sferi iznajmljivanja problem predstavlja postojanje sive ekonomije i nekontroliranog rasta broja iznajmljivača za što su potrebne regulacije na državnoj razini, primjerice promjenama porezne politike
- Prisutan je i značajan broj kampista koji ne plaćaju turističke takse, koriste slobodne prostore za smještaj (motorhome kućive) te nepropisno odlažu otpad, a komunalni redari ne uspijevaju evidentirati sve slučajeve
- Najveći broj OPG-ova unutar LAG-a Adrion je iz Omiša, međutim korištenje sredstava iz EU fondova u odnosu na druge JLS je najmanje, mnoge obeshrabruje zakonodavni okvir i kompleksnost procesa prijave – ističe se potreba za informiranjem vlasnika OPG-ova
- Na području grada djeluje i velik broj obrtnika, od čega značajan broj u ugostiteljstvu – prisutan je problem pronalaska radne snage, s istim se problemom, iako u manjem obujmu suočava i sektor prerađivačke industrije

Potencijali

- Istaknuta je potreba za razvojem programa koji bi potaknuli snažnije privlačenje poduzetnika na područje grada, uključujući mjere jačanja lokalnih prednosti u pogledu konkurentnosti (pr. regulacija prireza i komunalnih naknada), po provedenu analiza i stjecanju uvida u pogodnosti koje nude druge JLS
- UO za gospodarstvo i društvene djelatnosti je pripremio skup mjera kojima se željelo poticati poduzetnike, odnosno poticati osobe koje su izašle iz sustava obrazovanja na otvaranje malih obrta, međutim zbog utjecaja pandemije na gradski proračun, projekt je privremeno na čekanju, ali je provedba takvih mjera planirana u skoroj budućnosti, kao i njihovo razgranjivanje na više drugih područja i veća izdavanja
- Grad može najveći formalni utjecaj imati u aspektu prostornog planiranja te je gospodarenje prostorom najkvalitetniji način kako doći do razvoja gospodarstva; infrastrukturom je potrebno pratiti razvoj gospodarstva
- Dionici su također istaknuli potrebu za ujednačenim razvojem turizma te većom valorizacijom prostora zaleđa, izazov pri tom predstavlja njihova redistribucija na način da ne ugrožavaju prostor Cetine - razvojem neinvanzivnih projekata po okoliš
- U planiranju razvoja gospodarstva u budućnosti, potrebno je uzimati u obzir i inicijative s nacionalne razine, prilike koje se nude u pogledu gospodarskog planiranja, natječaje usmjerene na razvoj određenih djelatnosti
- Potencijal za razvoj ruralnog turizma predstavlja i valorizacija poljičke povijesti te lokalne tradicije
- Potencijal razvoja kulturnih sadržaja predstavlja obnova utvrda (Mirabela, Fortica) i razvoj interpretacijskih alata

- Premda je postojeći interes slab, potrebno je usmjeravati gospodarstvenike prema novim prilikama i potrebama u gospodarstvu koje se vide u aspektu zelene i digitalne tranzicije
- Za razvoj pametnih gospodarskih grana potrebno je i razvijati širokopojasni internetski pristup velikih brzina kao i ostale moderne tehnologije (IKT)

FOKUS GRUPA 3. – ODRŽIVOST OKOLIŠA

Mjesto i vrijeme održavanja: Grad Omiš, 21.10.2022., 12:00 – 13:30

Prednosti

- Naselja su gotovo u potpunosti pokrivena vodovodnom mrežom, premda postoji još nekoliko naselja u kojima sustav nije proveden (područje Gornjih Poljica)
- Vrlo dobro razvijen sustav prikupljanja otpada što kontinuirano pokazuju i podaci o Gradu Omišu kao jednoj od JLS u SDŽ s najvećom stopom razvrstavanja otpada uz permanentni rast postotka odvojeno prikupljenog otpada, također, izgrađeni su svi objekti za održavanje otpada
- Komunalno redarstvo nedovoljno u pogledu rješavanja problema s ilegalnim otpadom, stoga je uvedena ekopatrola po uzoru na druge gradove u RH koji su primijenili iste korake, ekopatrola nema mogućnost legitimirati kao komunalno redarstvo, međutim u potpunosti su fleksibilni te dobro iskadrirani i pokazuju iznimno dobre rezultate u pogledu broja prijava, što će zahvaljujući trenutno postignutim jako dobrim rezultatima razvijati i u budućnosti, uz primjenu dronova na području Zagore te videonadzora na području Grada
- Istaknut resurs prirode na području Grada Omiša kao jedinstvenog fenomena iznimne raznolikosti, čija se vrijednost dugoročno ne smije narušiti i koji mora ostati u funkciji primarno lokalne zajednice zbog čega je potrebno planirati i projektirati turističke aktivnosti na tom području (sigurnosno, infrastrukturno, ekološki)
- U segmentu projektiranja sigurnosti dosad su učinjeni određeni naponi, primjerice isti uključuju organizaciju edukacija turističkih vodiča koji vode ture kroz kanjon, međutim rizici se u budućnosti moraju dodatno smanjivati
- Vatrogastvo na području Grada Omiša organizirano je kroz djelovanje tri DVD-a koje adekvatno pokriva cijeli prostor, zbog velikog prostornog obuhvata Grada nije moguće da funkcionira kroz jednu, javnu i centraliziranu vatrogasnu postrojbu
- HEP u Omišu mrežu dizajnira prema broju potrošača, iz godine u godinu se smanjuje broj prekida i kupaca koji ima teškoća, također se slijedi predviđeni plan investicija do 2030. g.
- Trenutno HEP prati izgradnja mosta na Cetini, nastoji se osigurati da okolna naselja ne ostaju bez struje, a planira se i kablirati mreža u zaobalju u narednih par godina gdje su vodovi lošije kvalitete nego li na ostatku područja
- Omiš je jedan od rijetkih gradova na obali gdje je energetska mreža u središtu grada podzemna, što je izvedeno u suradnji s konzervatorima

Izazovi

- Vodoopskrba – kako rastu potrebe za vodom, postojat će i potrebna za izgradnjom nekih vodosprema, u prvom redu u naselju Tugare, a potom i istočnije, prema Lokvi Rogoznici, Mimice, Pisak i ostatku priobalnog dijela
- Dva područja Gornjih Poljica bez vodovodne mreže – Srijane koje se opskrbljuju tehničkom vodom i Smajići koji nisu spojeni na mrežu
- Problem predstavlja starost mreže koja je u inženjerskom smislu dotrajala, stoga je paralelno s izgradnjom kanalizacije uvijek potrebna i predviđena rekonstrukcija vodoopskrbne mreže, izgradnja novih cjevovoda i sanacija postojećih

- Drugu aglomeraciju na području Grada Omiša čine Mimice (od Balića rata do Piska), međutim radi se o projektu koji još nije zaživio, što čini jedan od osnovnih problema cjelokupnog razvoja tog prostora
- Na potezu od Mimica do Piska, javni sustav odvodnje nije uspostavljen te se ispušt vrši u septičke jame, takav sustav je ljeti prekapacitiran – u Mimicama zahvaljujući javno-privatnoj mreži sustav relativno zadovoljavajuće funkcionira, međutim sva briga oko takvog sustava je isključivo na stanovništvu, pitanje vremena preuzimanja te mreže od strane grada – potrebno je postojanje intencije od strane grada da se isti legalizira, Vodovod u limitima svog poslovanja nema utjecaj na odluke o pripajanju sustava te se ističe potreba iniciranja takve intervencije s mjesne razine (odbor) prema gradu
- Zakonskom obavezom naplate po količini otpada javila su se ilegalna odlagališta, ona se manifestiraju odlaganjima uz same spremnike, ali ponajviše na površinama koje nisu javne, posebice na području Zagore te odmorišta
- Problem s otpadom raste ljeti, kada svi kapaciteti nisu dovoljni da se briga o području gospodarenja otpadom, a napose ilegalnim odlagalištima provede kao u ostatku godine
- Divlji deponiji po šumama predstavljaju veliki problem i u njihovom gospodarenju, osobito jer je zakonski propisano kako onaj tko gospodari zemljištem, mora i sanirati otpad koji se na području nalazi
- Veliki problem predstavlja rastući pritisak na prostor kanjona Cetine, osobito ljeti kada se na njegovom području nalazi jako velik broj ljudi zbog postojećih atrakcija (zipline, izleti brodicama, rafting) što neminovno dovodi do kontaminacije prostora i gubitka njegovih kvalitativnih vrijednosti (u pogledu narušavanja ekosustava), osobito dugoročno – široki prostor s različitim nadležnostima u pogledu upravljanja otežava kvalitetan monitoring i provođenje mjera zaštite, osobito se problematizira nedovoljno upravljanje kanjonom od strane krovne institucije koja je zadužena za isto
- Brojka od pola milijuna ljudi godišnje na Cetini pokazuje se neodrživa i s aspekta kvalitete usluge s obzirom da se radi o iznimno velikoj koncentraciji osoba na jednom mjestu te važnije, s aspekta sigurnosti, zbog čega je potrebno osigurati sigurnosne uvjete i savjesno pristupiti rastućoj problematici
- Problem s prikupljanjem građevinskog otpada i njegovim ilegalnim odlaganjem, na prostoru Grada ne postoji mogućnost saniranja azbestnog otpada, što je problem i na nacionalnoj razini zbog postojećeg zakonodavstva koje otežava izgradnju takvog sustava
- Otpadne vode također se mogu promatrati s aspekta sigurnosti; ukoliko nije osigurana njihovo adekvatno zbrinjavanje u kontekstu dispozicije, iste mogu uzrokovati značajnu štetu ljudima što se tiče bolesti, ali i drugih oblika ekoloških šteta
- Do sad nije uspostavljena koordinacija različitih dionika koji imaju područje nadležnosti nad kanjonom Cetine, što se pretvara u prijetnju (Grad Omiš je u prijašnjim godinama tražio supstituciju nadležnosti nad kanjonom na Grad s obzirom da u konačnici on snosi svo područje rizika) – problematika Cetine u budućnosti bi se trebala shvatiti ozbiljno i uključiti sve razine upravljanja, uz artikulirane zaključke
- Iskazuje se problem vatrogasnog doma u Gradu Omišu koji svojim trenutnim prostornim kapacitetima ne odgovara potrebama, nedostaje mjesta za vozila i opremu te je potrebno izgraditi novi dom koji bi potencijalno djelovao i kao centar za katastrofe – objekt zbog otežanosti dolaska u gradsko središte ne smije biti lociran izvan šireg centra grada (zakonska obaveza dolaska na mjesto intervencije u roku 15 minuta)
- Prometna policija suočava se otežanim reguliranjem prometa na području Grada ljeti zbog velikog porasta njegova obujma, što će se u budućnosti nastoji regulirati uz pomoć prometne mladeži

- Zbog konfiguracije terene, ali i izgrađenosti pojedinih dijelova naselja, otežano je planiranje prometnica za pješake, a osobito bicikliste – problem i gostiju koji dolaze s biciklima na područje Grada, a kojima se zbog manjka adekvatne infrastrukture, ništa ne može ništa sadržajno pružiti
- Veliki problem sigurnosti prometnica u zaobalju i zagori zbog učestalih odroni tijekom cijele godine
- U pogledu nove brze ceste u zaleđu, istaknuta je problematika kako ista nije spojena na autocestu, što je osobito nezahvalno za stanovništvo zaobalja (Poljica), već se mora izaći s brze ceste, vratiti se u centar grada te potom na autocestu (čvor Blato na Cetini) ili izaći na čvoru Dugi Rat – istaknuto je kako bi morao postojati izlaz na čvor na Blato na Cetini na srednjim Poljicama
- Predio Brzak, Borak nemaju prometnu poveznicu, a naselja nisu integrirana u mrežu prometnica, nemaju poveznicu s brzom cestom Grada Omiša koja se već izgradila
- Istaknuta potreba za integracijom prometa, osobito s obzirom na aktualnu izgradnju Luke Omiš te gornje obilaznice koja će rasteretiti tek jedan dio prometa (razmjerno 30 %)
- Nedostatan kapacitet prometa u stanju mirovanja, osobito na području stare gradske jezgre gdje je velika koncentracija domicilnog stanovništva, ali i gostiju, ali i na pojedinim drugim dijelovima, poput plaža (pr. predio Punta) – potrebno je rješavati problem van razine kroz izgradnju etažnih parkirališta i parkirališnih kuća
- Potrebna je (planirana) uspostava županijske mreže putnika, od iznimne važnosti za područje Grada jer je postojeći standard javnog prijevoza putnika u Omišu nedostatan, u većem dijelu zaleđa prometuju tri linije dnevno prema Splitu i prema Omišu zbog čega se lokalno stanovništvo nužno mora osloniti na osobne automobile
- Problem i u sektoru energetike predstavljaju imovinsko-pravni odnosi

Potencijali

- Urbaniziraniji dijelovi bez kanalizacije prioritetni su za uvođenje i uređenje sustava (Borak, Nemira, Zakučac, dio prema istočnom dijelu priobalja), za iste je projektna dokumentacija napravljena te su ishođene dozvole, sljedeći korak bi bio potpis ugovora o sufinanciranju, potrebna intervencija Hrvatskih voda i nadležnih ministarstava zbog veličine same investicije
- Postoji rješenja pitanja vodovodne mreže dvije aglomeracije – aglomeracija Omiš (područje do Nemire, završno s Balića ratom) – projekti su u projektantskom smislu praktički dovršeni, a realizacijom projekta kroz tu aglomeraciju bi se riješio dio aglomeracijskih problema do Zakučca
- Mogućnost rješavanja problematike nepostojanja vodoopskrbne mreže u Smajićima kroz povezivanje sa splitskom vodovodnom mrežom (blizina mreže 300-400 m), trenutno je velik dio problema prepušten rješavanju vatrogascima koji na taj potez godišnje odvezu oko 600 cisterni vode – postoji projekt izgradnje dijela tog sustava, međutim pitanje je isplativosti za tehničko-ekonomsku analizu
- Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom u naredne tri godine uključuje uklanjanje svih javnih spremnika za reciklabilni otpad kako bi se povećala urednost javnih površina, uz zadržavanje samo spremnika za podzemni miješani komunalni otpad (koji trenutno funkcioniraju na magnetne kartice), a umjesto spremnika za reciklabilni otpad postojat će vozila koja će kontinuirano voziti u urbanom dijelu Omiša, a sve informacije korisnik će dobivati preko aplikacije

- Vozila za prikupljanje otpada će vjerojatno biti na električni pogon kako bi se smanjila količina CO₂
- Zadnji korak u unaprjeđenju sustava gospodarenja otpadom u neposrednom razdoblju uključuje prikupljanje biootpada po principu „od vrata do vrata“, odnosno „od kvarta do kvarta“, pri tom će korisnici dobiti reciklabilne vrećice i na taj će se način odvijati prikupljanje, za područje Zagore i Priobalja se podrazumijeva nešto drugačiji režim – dijelit će se i dalje vrtni komposter i na taj se način riješiti problem biootpada
- Pretpostavlja se mogućnost postizanja polovice prikupljenog otpada kao reciklabilnog u naredne tri godine, odnosno ostvarenje većine zadataka koji su propisani od strane Europske komisije
- Planirana je i nabavka tri biostabilizatora uz mogućnost izgradnje male kompostane na predjelu Furnaža, ovisno o sredstvima na raspolaganju
- Istaknuta je potreba da se i u samom brendiranju stavi naglasak na potrebu za očuvanjem Cetine kako bi svi korisnici tog prostora bili osviješteni o važnosti i potrebi očuvanja kanjona
- Postoji inicijativa postavljanja rampi za brojanje posjetitelja na području kanjona kao jednog od mogućih režima uspostave kontrole nad kanjonom
- U razvoju je koncept centra za službe sigurnosti koji bi potencijalno mogao uključivati razne javne servise koji se bave upravljanjem rizicima, tako da se smanje posljedice, ali i distribuiraju odgovornosti te da se u narednih desetak godina može stvoriti jedna održiva situacija
- Pronađena je lokacija DVD-a u Omišu te će s donošenjem novog prostornog plana krenuti njegovo projektiranje
- U određenim dijelovima grada, primjer predjela Borak, postoje određeni problemi po pitanju cestovne sigurnosti, ali i opće s obzirom da je u ljetnim mjesecima otežano prometovanje kriznim službama – u budućem razdoblju se planira riješiti navedeni problem, spajanjem predjela na magistralu, uspostavom parkinga i jednosmjernog prometovanja, a na tom je predjelu potrebno sveobuhvatno razmišljati i o rješenjima s obzirom na planiranu izgradnju mreže odvodnje
- Prijedlog od strane dionika da se na potezu od grada do Radmanovih mlinica izgradi biciklistička staza i nogostup, pitanje je li ostvarivo da ta dionica ostane prostor samo za bicikliste, kao rekreacijska zona
- Postoji interes za dužobalnu liniju koja bi funkcionirala sezonski, a po mogućnosti i cijele godine (po uzoru na liniju koja ide od Splita do Slatina), kako bi se promet prebacio s ceste na more i velikim dijelom rasteretio čep po magistrali, osobito tijekom sezone – ideja kao takva nailazi na odobravanje, međutim postavlja se pitanje zainteresiranosti šire javnosti u trenutku kada bi se takav projekt uistinu i proveo
- U kontekstu komunalnih vezova, na području donjeg toka Cetine nalazi se velik broj brodica, što je posljedica izgradnje glavne luke, međutim istim se vrlo izgledno neće riješiti sva problematika vezana uz komunalne vezove te je potrebno inicirati manji projekt uređenja vezova u donjem toku Cetine ispod mosta i urediti postojeće stanje, za istim postoji želja od strane potrebnih dionika, pripremljeni su određeni segmenti (pr. izrađena geodetska podloga) te se predviđa rješavanje naveden problematike unutar par godina
- U segmentu razvoja pametnih gradova – HEP-u je planu uspostava punionica za električna vozila, s obzirom da ih trenutno na području Omiša nema, također se daje podrška implementaciji obnovljivih izvora energije u javnom sektoru te za privatne investicije,

zamjetan je trend naglog porasta broja prijavljenih investicija koje su odrađene ili planirane u narednom razdoblju, osobito od strane privatnih kućanstava

- Vodovod također implementira obnovljive sustave u svoju mrežu, na uređaje za zagrijavanje mreže se stavljaju solari, sve su brži takvi postupci kako se sam sustav razvija i postaje uobičajeniji

